

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології
Коломієць Ю.В.
«ТА ЕКОЛОГІЯ» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри екології
агросфери та екологічного контролю
Протокол № 5 від «03» 05 2023 р.
Завідувач кафедри
(Наумовська О.І.)

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП 101 «Екологія»
(В.М. Боголюбов)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОЗНАЙОМЧОЇ ЗАГАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Спеціальність: 101 «Екологія»

Освітній ступінь: «Бакалавр»

Освітня програма: «Екологія»
(назва ОП)

Факультет: захисту рослин, біотехнологій та екології
(назва)

Розробник: Сербенюк Г.А. ст.викл., канд. с.-г. наук
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Робоча програма ознайомчої загально-екологічної практики є одним із документів, що визначає головні вимоги до організації, проведення і підведення підсумків навчальної практики студентів денної форм навчання спеціальності 101 «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Робоча програма складена на основі:

1. Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту»;
2. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затверджених наказом Міністерства освіти України № 93 від 08.04.1993 р.;
3. Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 10 – Природничі науки, спеціальності 101 – Екологія, затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 р. № 1076.
4. Наказів і рішень колегії Міністерства освіти України, присвячених навчальній практиці студентів.

Ознайомча загально-екологічна практика студентів є невіддільною складовою навчального процесу. Вона є важливою та обов'язковою ланкою освітнього процесу і дає змогу студентам вищої освіти забезпечити набуття певних фахових компетентностей. Практика знайомить студентів зі специфікою майбутнього фаху та формує первинні професійні вміння і навички.

Практика проводиться шляхом відвідування або перебування на діючих промислових та комунальних підприємствах, науково-практичних установах, екскурсіях на певних об'єктах природно-заповідного фонду. Впродовж практики студенти мають отримати навички встановлення природних і антропогенних чинників, що визначають особливості формування екологічного стану місцевості перебування.

Практика передбачає дослідження закономірностей і специфічних особливостей територіальної організації виробництва згідно з економічними, технічними і природними умовами конкретної території, її ландшафтним і природно-ресурсним потенціалом.

Загально-екологічна практика спрямована також на ознайомлення зі сферою регіонального і місцевого екологічного управління, зокрема зі структурою і функціями органів, котрі є відповідальними за прийняття рішень стосовно екологічної безпеки і збалансованого природокористування.

Під час екологічної практики передбачається відвідування:

- державних установ, що здійснюють управління в різних сферах життєзабезпечення регіону, в тому числі у природоохоронній сфері;
- підприємств різного профілю, що є джерелами антропогенного навантаження на навколишнє середовище (промислові, енергетичні, будівельні, транспортні тощо);
- установ та організацій, які вирішують екологічні проблеми міста і області (санітарно-епідеміологічні лабораторії, водопровідні станції, системи біологічного очищення господарсько-побутових стічних вод та ін.).

Для забезпечення практики студентів вищої освіти університет встановлює форми і методи співробітництва з організаціями, підприємствами, установами тощо, які здатні створити умови для реалізації програми практики. Базами екологічної практики можуть бути підприємства усіх форм власності та різних організаційно-правових форм, що здійснюють виробничо-господарську діяльність, а також установи адміністративного, управлінського або проєктного призначення, такі як:

- виробничі управління міського водопровідно-каналізаційного господарства;
- полігони твердих побутових або виробничих відходів;
- об'єкти природно-заповідного фонду (заповідники, заказники, ландшафтні парки);
- приватні фірми з екологічною спеціалізацією та ін.

З підприємствами і установами, які залучені до проведення практик, укладаються постійні договори про співробітництво, що передбачають проведення екскурсій, практичних занять та інших спільних заходів в рамках практичної підготовки фахівців.

1. Опис ознайомчої загально-екологічної практики

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь	
Освітній ступінь	Бакалавр
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Характеристика навчальної практики	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	30
Кількість кредитів ECTS	1
Кількість змістовних модулів	
Курсовий проект (робота)	відсутній
Форма контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ЗАГАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1.1 Мета практики

Загально-екологічна практика має за мету:

- поглиблення знань, закріплення вмінь з навчальних дисциплін, що вже вивчені, отримання випереджальних знань з навчальних дисциплін, що ще не вивчалися;
- узагальнення набутих теоретичних знань, одержання спеціальних навичок і умінь, необхідних для опанування професійних компетентностей фахівця-еколога відповідно до положень освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 101 «Екологія»;
- формування уявлень щодо методів і засобів визначення екологічного стану досліджуваної території на підставі комплексного аналізу результатів дії природних та антропогенних факторів;
- ознайомлення з повноваженнями і функціональним призначенням органів місцевого і регіонального екологічного управління та контролю, природоохоронних підрозділів суб'єктів виробничої, підприємницької й проектної діяльності, організацій і установ природоохоронного призначення.

1.2 Завдання практики

Основні завдання практики, що носять загальний характер, такі:

- закріпити теоретичні знання, здобуті при вивченні дисциплін «Вступ до фаху», «Основи екологічної освіти та культури» «Екологічні ризики» та ін.;
  - навчитися визначати ступінь сприятливості природних умов для промислового використання території;
  - навчитися ідентифікувати екологічні аспекти, що супроводжують виробничі процеси;
  - навчитися аналізувати загальний характер техногенного навантаження на природну складову досліджуваної території і робити прогнози щодо її подальшого розвитку;
  - набути навичок щодо розв'язання завдань із раціонального використання природно-ресурсного потенціалу території;
  - підготувати та захистити звіт за результатами проходження загально-екологічної практики.

Конкретизованими завданнями загально-екологічної практики, в залежності від функціонального профілю бази практики, є такі:

- ознайомитися з загальною організаційною структурою бази практики і, зокрема, з функціями, покладеними на підрозділи природоохоронного призначення;
- ознайомитися з сучасними методами і засобами інженерного захисту навколишнього середовища, що застосовуються на базі практики;
- навчитись встановлювати закономірності впливу найважливіших об'єктів і видів господарської діяльності на природне середовище і населення;
- брати участь у проведенні хіміко-аналітичних досліджень якості компонентів природного середовища;
- ознайомитися з порядком експлуатації очисних установок і споруд, а також полігонів відходів виробництва і споживання;
- ознайомитися з методами екологічної реабілітації порушених природних геосистем;
- вивчити питання організації культурних ландшафтів, облаштування рекреаційних зон.

В результаті виконання загально-екологічної практики студент повинен

знати:

- ✓ організаційно-правові засади підприємства, установи чи організації – бази проходження практики;
- ✓ функціональні обов'язки, що покладені на підрозділи з охорони довкілля і техногенної безпеки;
- ✓ особливості впливу господарської діяльності на ландшафт та його компоненти, екологічні наслідки цього впливу;
- ✓ динаміку техногенного навантаження на складові навколишнього середовища у місцевості перебування;
- ✓ шляхи міграції агентів-забрудників довкілля та перерозподіл накопичення забруднень;
- ✓ кліматичні та мікрокліматичні показники, що впливають на екологічний стан території.

вміти:

- розрізняти природні й антропогенні фактори і процеси, що визначають екологічний стан території;
- оцінювати загальний характер техногенного навантаження на природну складову досліджуваної території;
- визначати небезпечні геологічні процеси і явища у місцевості перебування;
- давати оцінку геоморфологічним особливостям території як факторам коригування господарської діяльності людини;
- відрізняти умови міграції та акумуляції забруднень у різних ландшафтних комплексах;
- визначати особливості динаміки антропогенних змін ландшафту;
- визначати вплив метеофакторів на міграцію забруднюючих речовин;
- аналізувати метеоумови, за яких відбувається розсіювання або накопичення забруднювачів;
- визначати показники екологічного стану водних об'єктів;
- складати пропозиції щодо раціонального використання природно-ресурсного потенціалу території.

Набуття компетентностей (відповідно до затвердженого Стандарту вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія», Наказ Міністерства освіти і науки України 04.10.2018 р. № 1076):

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1 Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК7 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.

Програмні результати навчання

ПРН15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

ПРН19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

Передумови проходження загально-екологічної практики та її опис

Передумовами проходження загально-екологічної практики є опанування таких освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК 6 Основи екологічної освіти і культури, ОК 8 Вступ до фаху, ОК 10 Екологічні ризики.

Етапи проходження практики

Таблиця 1.2 – Послідовність організації загально-екологічної практики

Етапи практики
Підготовча робота
Проведення організаційних зборів
Безпосереднє проходження практики
Оцінювання результатів практики керівником
Захист звіту

1.3 Обов'язки відповідальних осіб стосовно проведення практики

Кафедра

- ✓ розроблює необхідний методичний матеріал для проходження практики;
- ✓ забезпечує виконання навчального плану, програми практики, навчальних занять, запланованих на період проведення практики, контролює якість проведення практики;
- ✓ контролює підготовленість баз практики;
- ✓ забезпечує керівництво практикою досвідченими викладачами, та розподіляє студентів серед них;
- ✓ перед початком практики проводить виробничу нараду студентів-практикантів з викладачами-керівниками практики;
- ✓ здійснює контроль за організацією, проведенням практики, дотриманням її термінів і змісту;
- ✓ встановлює графіки консультувань для студентів-практикантів;
- ✓ приймає звіти.

База практики

Базою практики є кафедра екології агросфери та екологічного контролю НУБіП України. З підприємствами і установами, які залучені до проведення практик укладаються постійні договори про співробітництво, що передбачають проведення екскурсій, практичних занять та інших спільних заходів в рамках практичної підготовки фахівців.

Бази практик:

1. Ботанічний сад НУБіП України
2. НПП «Голосіївський»
3. Інститут агроєкології і природокористування НААН
4. Парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення «Феофанія»
5. ННЦ «Інститут землеробства НААН».

2 ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ

2.1 Етапи виконання завдань практики

Таблиця 2.1 – Зміст програми етапів загально-екологічної практики і терміни їх виконання

Етапи практики	Зміст програми етапів практики	Термін виконання
Організаційно-підготовчий етап	Прибуття на базу практики. Інструктаж з техніки безпеки. Ознайомлення з робочим місцем практики, обладнанням, матеріалами, правилами техніки безпеки	1-й день практики
Основна робота	Перебування в проектних організаціях екологічного спрямування	2-5-й день практики
	Експерсії на ділянки передбачені базою практики.	
Підсумковий етап	Обробка зібраних матеріалів, підготовка звіту	Останній день практики
	Публічний захист звіту з практики	

Зміст і тематика індивідуальних завдань

Під час проходження практики кожен студент виконує індивідуальне завдання, яке повинно сприяти більш глибокому засвоєнню окремих природоохоронних питань і питань, що пов'язані з організацією та управлінням екологічною діяльністю виробництва. Індивідуальні завдання можуть включати:

- елементи наукових досліджень відповідно до програми науково-дослідної роботи студентів;
- питання удосконалення окремих технологічних процесів, що є джерелами шкідливого впливу на навколишнє середовище;
- питання раціонального використання сировини і матеріалів на виробництві;
- питання відносно розробки ресурсо- та енергозберігаючих технологій, раціонального використання земельних і водних ресурсів;
- аналіз причин і наслідків виникнення екологічно негативних та аварійних ситуацій на виробництві;
- питання інвентаризації джерел забруднення довкілля і нормування їхнього впливу на природне середовище;
- питання ведення обліку техногенних впливів і складання природоохоронної державної статистичної звітності.

Індивідуальні завдання видає керівник практики від університету. Тематика завдань повинна бути актуальною, мати практичну цінність як для певного виробництва, так і для студента-практиканта. При виконанні індивідуального завдання студенти можуть використовувати технічну літературу, загальну статистичну звітність підприємств, матеріали науково-дослідної роботи на виробництві, матеріали вітчизняного та закордонного досвіду щодо застосування найкращих доступних технологій виробництва, а також результати власних досліджень.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Природно-екологічна характеристика місцевості (географічне положення та природні

умови території: рельєф, клімат, водозабезпеченість, типи ґрунту тощо).

2. Характеристика природних пам'яток та особливо цінних ландшафтних комплексів даної місцевості. Переважаючі (або найцінніші й рідкісніші) види флори і фауни місцевості.

3. Економічна спеціалізація місцевості та основні впливи антропогенної діяльності на територію дослідження.

4. Характеристика стану повітряного середовища місцевості: роза вітрів, переважаючі джерела впливу (стаціонарні й пересувні) та переважаючі забруднюючі речовини.

5. Стан поверхневих водойм та підземних водоносних горизонтів. Основні джерела забруднення та основні забруднюючі речовини.

6. Поводження з твердими відходами: розміщення та організація полігонів для поховання відходів чи їх утилізації, наявність несанкціонованих звалищ.

7. Характеристика джерел впливу фізичних чинників у даній місцевості: електромагнітних випромінювань, потужних джерел шуму тощо.

8. Прогноз екологічної ситуації. Заходи, що реалізуються для покращення екологічної ситуації (якщо є). Власні пропозиції щодо покращення екологічної ситуації.

9. Виробнича структура підприємства – бази практики. Функціональне призначення структурних підрозділів і опис екологічних процесів, що в них відбуваються.

10. Матеріальний баланс одного чи декількох виробничих процесів з кількісною оцінкою екологічних показників (повітряних викидів, скидів у водойми, утворення відходів виробництва і способів поводження з ними).

ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЗВІТУ З ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Звіт має містити відомості про виконання студентами усіх розділів програми практикита індивідуального завдання, мати розділи з питання охорони праці, висновки і пропозиції, список використаної літератури та інші. Оформляється звіт за вимогами, які встановлює НУБіП України.

Загальна і характерна форма звітності студента про практику – це подання звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником від бази практики.

Звіт з практики студента, разом з іншими документами, установленими університетом (щоденник, характеристика та інше), подається на рецензування керівнику практики.

Захищається звіт студентом (з диференційованою оцінкою) перед комісією, призначеною завідуючим кафедри. До складу комісії входять керівники практики від університету, викладачі практики, співробітники кафедри, які викладали практикантам фахові дисципліни.

Комісія приймає залік у студентів на базах практики в останні дні її проходження або в університеті протягом трьох днів після закінчення практики. Оцінку з практики прирівнюють до оцінок (заліків) із теоретичного навчання і враховують, підбиваючи підсумки загальної успішності студентів. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії. Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового контролю.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин може бути надано право проходження практики повторно у вільний від навчання час при виконанні умов, визначених університетом.

Рекомендації щодо оформлення звіту відображені у додатках Д та І.

КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Типовий звіт про проходження практики, обсягом 20 – 30 ст., включає наступні елементи:

- загальні положення про фізико-географічні характеристики дослідженої території, або певного промислового підприємства;
- опис організаційної і функціональної структури підприємства – бази проходження

практики;

– хід виконання роботи, що включає опис методик або методів досліджень, оцінку екологічного стану дослідженої території або оцінку впливу певного промислового підприємства на компоненти довкілля;

– висновки щодо виконаної роботи та рекомендації з поліпшення стану довкілля, або обґрунтування засобів зі зменшення рівня екологічної небезпеки від певного промислового підприємства.

• Зібраний під час проходження практики матеріал складається в папку (швидкозшивач) та представляється до захисту. Під час захисту звіту про проходження практики студент без використання сторонніх джерел інформації має продемонструвати знання та вміння в питаннях, що регламентовані конкретизованими й індивідуальними завданнями із загально- екологічної практики.

Критерії оцінювання результатів проходження практики наведено

Критерії, за якими оцінюють звіт з практики

Критерії оцінювання	Кількість рейтингових балів
1. Перевірка звіту, у т.ч.	70
- відповідність змісту звіту завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо його виконання	50
- самостійність вирішення визначеного завдання, проектного рішення, виконання розрахунків, креслень, графіків і таблиць	5
- наявність елементів науково-дослідницького характеру	5
- використання комп'ютерних технологій	5
- відповідність стандартам оформлення	5
2. Захист звіту, у т.ч.	30
- доповідь	15
- правильність відповідей на поставлені запитання	10
- наявність та якість виконання індивідуального завдання	5
Усього	100

Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. . – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 31 с.
2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 20 с.
3. Методичний посібник для фахівців у сфері охорони навколишнього природного середовища. – Краматорськ: Департамент екології та природних ресурсів Донецької обласної державної адміністрації, 2017. - 744 с.
4. Потіш Л.А. Методичні вказівки для виконання практичних робіт з «Основ екології та охорони природи» / Ужгород: видавництво УжНУ «Говерла», 2023. – 40с. URL: <http://surl.li/ovaji>.
5. Федоряк М., Москалі Г., Легета У., Зароченцева О. Основи екології: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 120 с.
6. Фекета І.Ю. Основи екології. Методичні матеріали для проведення семінарських, практичних занять з дисципліни «Основи екології». перероблений та уточнений. –Ужгород: видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. – 55 с.

ДОДАТОК А

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ ЗАХИСТУ РОСЛИН, БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОЛОГІЇ

Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

Щоденник практики

Студента

Керівник практики:

КИЇВ – 2024

Правила ведення й оформлення щоденника.

1. Щоденник – основний документ студента під час проходження практики.

2. Під час практики студент щодня стисло чорнилом повинен записувати в щоденник усе, що він зробив за день для виконання календарного графіку проходження практики. Докладні записи ведуться в робочих зошитах, які є продовженням щоденника.

3. Після закінчення практики щоденник разом із звітом має бути переглянутий керівником практики, який складає відгук й підписує його.

4. Оформлений щоденник разом із звітом студент повинен здати на кафедру. Без заповненого щоденника практика не зараховується.

Основні положення практики

1.1 Студент до виконання програми практики повинен отримати інструктаж керівника практики, а також:

- оформлений щоденник);
- індивідуальні завдання з загально-екологічної практики.

1.2 Під час проходження практики студент зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку на місцях проходження практики.

1.3 Звіт про практику студент складає відповідно до календарного графіку практики.

1.4 Практика студента оцінюється за стобальною системою й враховується при призначенні стипендії на рівні з іншими дисциплінами навчального плану.

1.5 Студент, що не виконав вимог практики і дістав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку під час захисту звіту, направляється повторно на практику під час канікул.

ДОДАТОК Б

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ЗАХИСТУ РОСЛИН, БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОЛОГІЇ

Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

ЗВІТ

З ОЗНАЙОМЧОЇ ЗАГАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Студента (ки) _____ курсу

_____ групи _____

Спеціальності _____

ПІБ _____

Керівник

Національна
шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка:

Члени комісії

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

КИЇВ 2024

ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З ПРАКТИКИ

(Рекомендовано)

У звіті з практики необхідно описати виконання робіт з індивідуального завдання керівника практики д кафедри. При описі виконаних робіт треба звернути увагу на функціональне, технічне, методичне, програмне, математичне, інформаційне та інше забезпечення виконуваної роботи. На різних курсах і на різних робочих місцях обсяг цієї інформації може бути різним. Бажано надати додатки до звіту результатів роботи (роздруковки, вихідні форми, файли тощо). За обсягом звіт повинен бути 20-30 сторінок та містити:

- титульний лист з підписами керівника практики;
- зміст з переліком розділів, номерів сторінок, додатків;
- вступ, в якому визначаються обґрунтованість мети і завдання практики;
- основну частину, яка висвітлює всі питання, передбачені програмою практики з урахуванням індивідуального завдання, характеристики діяльності підприємства;
- висновки, які робляться на основі аналізу проведеної роботи;
- перелік джерел інформації (посилань);
- додатки.

Текст друкується на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4. Рекомендовано використовувати береги такої ширини: ліве – 25 мм, верхнє та нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Відстань між заголовком і текстом – 15–20 мм. Шрифт – чорного кольору. Щільність тексту однакова по всій роботі. Сторінка повинна містити не менше 28–30 рядків по 57–60 знаків у кожному (з урахуванням інтервалів).

Рекомендована гарнітура – Times New Roman, кегль – 14, інтервал між рядками – 1,5, абзац однаковий по тексту і дорівнювати п'яти знакам або становить 1,25 см.

Робота має бути надрукована чітко, без помилок і виправлень. Текст може ілюструватись рисунками, схемами, графіками, діаграмами та таблицями.

Текст основної частини поділяють на розділи та підрозділи. Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично відносно тексту.

Заголовки підрозділів друкуються малими літерами (крім першої великої) з абзацу. В кінці заголовка крапки не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Всі ілюстрації (діаграми, графіки, схеми, креслення, фотографії та ін.) іменуються рисунками, що нумеруються послідовно наскрізною нумерацією в

межах кожної глави арабськими цифрами (наприклад, перший рисунок у першому розділі позначається рис. 1.1, другий - 1.2 і т.д.). Текст назви розташовується зверху рисунка.

Цифровий матеріал, поміщений у звіті, рекомендується оформляти у вигляді таблиць, які також нумеруються арабськими цифрами послідовно в межах кожної глави. Усі таблиці повинні мати змістовий заголовок. Заголовок міститься під словом «Таблиця» над відповідною таблицею з цифровим матеріалом. Для кожного показника, включеного в таблицю, повинні бути зазначені використовувані одиниці виміру.

Таблиці і рисунки варто розташувати після першого згадування про них у тексті звіту, безпосередньо відразу в текстовому проміжку чи на окремих аркушах.

Перелік джерел, на які є посилання в звіті, наводяться у кінці тексту звіту перед додатками на наступній сторінці. Оформлюється відповідно до вимог державного стандарту ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.

Додатки оформляються як продовження звіту на наступних його сторінках. Кожен додаток починають з нової сторінки, у правому верхньому куті якої вказують слово «ДОДАТОК» з послідовною нумерацією української або латинської абетки, наприклад, «ДОДАТОК А», «ДОДАТОК В» і т.д. Кожен додаток повинен мати тематичний (змістовий) заголовок, що відбиває суть документа.